

OTROCI S POSEBNIMI POTREBAMI

1. KDO SO UČENCI S POSEBNIMI POTREBAMI

Po Zakonu o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (ZUOPP) so otroci s posebnimi potrebami skupina otrok, ki pri vzgoji in izobraževanju krajši ali daljši čas potrebujejo različne oblike pomoči in prilagoditve. Posebne potrebe postanejo izhodišče za vsa ravnanja. Potrebe so vezane na individualnost vsakega posameznika in njegovo pravico, da mu družba ponudi prilagoditve in pomoč.

Glede na kriterije za opredelitev vrste in stopnje primanjkljajev, ovir oziroma motenj otrok s posebnimi potrebami so otroci s posebnimi potrebami: otroci z motnjami v duševnem razvoju, slepi in slabovidni otroci oziroma otroci z okvaro vida, gluhi in naglušni otroci, otroci z govorno-jezikovnimi motnjami, gibalno ovirani otroci, dolgotrajno bolni otroci, otroci s primanjkljaji na posameznih področjih učenja, otroci z avtističnimi motnjami ter otroci s čustvenimi in vedenjskimi motnjami.

V devetletni program OŠ se v skladu z zakonom vključujejo tisti učenci s posebnimi potrebami, ki lahko glede na vrsto in stopnjo primanjkljaja oz. ovire dosegajo standarde osnovnošolskega programa ob ustrezni prilagoditvi organizacije, načina preverjanja znanja, napredovanja in časovne razporeditve pouka ter ob dodatni strokovni pomoči.

Naslednje opredelitve otrok s posebnimi potrebami so povzete iz zakona o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami.

Otroci s primanjkljaji na posameznih področjih učenja

Otroci s primanjkljaji na posameznih področjih učenja so otroci, pri katerih se zaradi znanih ali neznanih motenj v delovanju centralnega živčnega sistema pojavljajo zaostanki v razvoju v zvezi s pozornostjo, pomnjenjem, mišljenjem, koordinacijo, komunikacijo, z razvojem socialnih sposobnosti in z emocionalnim dozorevanjem in pri katerih se kažejo izrazite težave v zvezi z branjem, pisanjem, pravopisom, računanjem. Primanjkljaji na posameznih področjih učenja trajajo celo življenje in vplivajo na učenje in vedenje.

Otroci z govorno-jezikovnimi motnjami

Otroci z govorno-jezikovnimi motnjami imajo motnje pri osvajanju in razumevanju ter govornem izražanju, ki niso posledica izgube sluha. Motnje se kažejo v razumevanju govora in v govorno-jezikovnem izražanju od blagega zaostajanja do nerazvitosti. Specifične motnje na področju razumevanja, strukturiranja, procesiranja in izražanja se kažejo tudi v neskladju med besednimi in nebesednimi sposobnostmi. Sekundarno se motnje v govorno-jezikovnem sporazumevanju kažejo tudi na področju branja in pisanja ter pri učenju v celoti. Funkcionalno znanje branja in pisanja je lahko prizadeto v razponu od blagega zaostajanja do funkcionalne nepismenosti.

Gibalno ovirani otroci

Gibalno ovirani otroci imajo prirojene ali pridobljene okvare, poškodbe gibalnega aparata, centralnega ali perifernega živčevja. Gibalna oviranost se odraža v obliki funkcionalnih in gibalnih motenj.

Dolgotrajno bolni otroci

Dolgotrajno bolni otroci so otroci z dolgotrajnimi oziroma kroničnimi motnjami ter boleznimi, ki ovirajo otroke pri šolskem delu. Dolgotrajna bolezen je vsaka tista bolezen, ki ne izzveni v treh mesecih. Med dolgotrajne bolezni sodijo kardiološke, endokrinološke, gastroenterološke, alergološke, revmatološke, nefrološke, pulmološke, onkološke, hematološke, dermatološke bolezni, psihiatrične in nevrološke bolezni (npr. epilepsija), avtoimune motnje in motnje prehranjevanja.

Otroci s čustvenimi in vedenjskimi motnjami

Otroci s čustvenimi in vedenjskimi motnjami so otroci z disocialnim vedenjem, ki je intenzivno, ponavljajoče in trajnejše ter se kaže z neuspešno socialno integracijo. Otrokovo disocialno vedenje je lahko zunanje ali notranje pogojeno in se kaže s simptomi, kot so npr. agresivno vedenje, avtoagresivno vedenje, uživanje alkohola in mamil, uničevanje tuje lastnine, pobegi z doma, čustvene motnje.

Otroci z motnjami v duševnem razvoju

Za otroke z motnjami v duševnem razvoju je značilno, da imajo:

- znižano splošno ali specifično raven inteligentnosti,
- nižje sposobnosti na kognitivnem, govornem, motoričnem in socialnem področju,
- pomanjkanje veščin, kar se odraža v neskladju med njihovo mentalno in kronološko starostjo.

Glede na motnje v duševnem razvoju razlikujemo:

- a) otroke z lažjo motnjo v duševnem razvoju,
- b) otroke z zmerno motnjo v duševnem razvoju,
- c) otroke s težjo motnjo v duševnem razvoju,
- d) otroke s težko motnjo v duševnem razvoju.

Slepi in slabovidni otroci

Slepi ali slabovidni otroci so tisti, ki imajo okvaro vida, očesa ali okvaro vidnega polja.

Gluhi in naglušni otroci

Gluhi ali naglušni otroci imajo okvare, ki zajemajo uho, njegove strukture in funkcije, povezane z njim.

Otroci z avtističnimi motnjami

Ti otroci izkazujejo primanjkljaje, ovire oz. motnje na področju socialne komunikacije in socialne interakcije. Motnje se kažejo kot ponavljajoča in

stereotipna gibanja, stereotipen govor, rigidnost v mišljenju in vedenju, nagnjenost k ritualom in preokupiranost z določenim interesnim področjem.

Otroci z več motnjami

Otroci z več motnjami so tisti otroci s posebnimi potrebami, ki imajo hkrati več primanjkljajev, ovir oziroma motenj, za opredelitev se upošteva njihova primarna motnja.

2. USMERJANJE IN POSTOPEK USMERJANJA

Usmerjanje je ugotavljanje primanjkljajev, ovir in motenj, ugotavljanje potreb po prilagoditvah in strokovni pomoči, umerjanje v ustrezen program vzgoje in izobraževanja in določitev vrste in obseg prilagoditev in strokovne pomoči.

Začetek postopka o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami lahko sprožijo starši ali zakoniti zastopniki in tudi šola/vrtec po uradni dolžnosti, kadar ocenijo, da je za otroka usmeritev potrebna, pa se starši s tem ne strinjajo.

Vlogo za začetek postopka usmerjanja vložijo starši na območni enoti Zavoda Republike Slovenije za šolstvo, pristojni glede na kraj stalnega prebivališča otroka.

Vloga mora vsebovati:

- **zahtevo** za uvedbo postopka,
- **poročilo** vrtca, šole ali zavoda, ki ga otrok obiskuje,
- **zapis pogovora z otrokom** o postopku usmerjanja, razen če tega zaradi njegove starosti ali sposobnosti razumevanja okoliščin ni mogoče opraviti,
- **strokovno dokumentacijo**, ki jo je mogoče pridobiti na podlagi že opravljenih obravnav otroka (za strokovno dokumentacijo se štejejo zdravstvena, psihološka, specialno pedagoška, socialna in druga poročila, ki se nanašajo na utemeljevanje posebnih potreb otroka).

Komisije za usmerjanje presodijo, da imajo ti otroci takšne razvojne in učne zmožnosti, da bodo, predvidoma s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo, dosegli vsaj minimalne standarde znanja, določene v učnih načrtih za vse predmete v predmetniku določenega razreda.

Zato se jim glede na vrsto in stopnjo primanjkljaja, ovire oz. motnje lahko prilagodi organizacija, način preverjanja in ocenjevanja znanja, napredovanje, časovna razporeditev pouka ter zagotovi dodatna strokovna pomoč.

Več informacij na spletnih straneh Zavoda za šolstvo.

3. INDIVIDUALIZIRANI PROGRAM

Šola oz. zavod mora najkasneje v roku v 30 dni po dokončnosti odločbe o usmeritvi izdelati individualizirani program – IP. Z individualiziranim programom se v programu s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo določita organizacija in izvedba dodatne strokovne pomoči za:

- premagovanje primanjkljajev,
- izvajanje svetovalnih storitev,
- izvajanje učne pomoči.

Z individualiziranim programom dela se določijo:

- cilji in oblike dela na posameznih vzgojno-izobraževalnih področjih,
- strategije vključevanja otroka s posebnimi potrebami v skupino,
- potrebne prilagoditve pri preverjanju in ocenjevanju znanja, doseganju standardov in napredovanju,
- uporaba prilagojene in pomožne izobraževalne tehnologije,
- izvajanje fizične pomoči,
- izvajanje tolmačenja v slovenskem znakovnem jeziku,
- prehajanje med programi ter potrebne prilagoditve pri organizaciji,
- časovna razporeditev pouka,
- veščine za čim večjo samostojnost v življenju (prilagoditvene spretnosti) in načrt vključitve v zaposlitev.

V skladu z ZUOPP – 1 za pripravo in spremljanje izvajanja IP-ja imenuje ravnatelj vrtca, šole oz. zavoda strokovno skupino, ki jo sestavljajo strokovni delavci vrtca, šole ali zavoda in drugi strokovni delavci, ki bodo sodelovali pri izvajanju programa vzgoje in izobraževanja. Pri pripravi le-tega lahko sodelujete tudi vi – starši.

Evalvacija IP-ja poteka ob zaključku 1. ocenjevalnega obdobja oz. po potrebi in ob koncu šolskega leta. Na evalvacijah so prisotni člani strokovne skupine in starši. Ob zaključku šolskega leta tudi načrtujemo individualiziran program za posameznega učenca za naslednje šolsko leto.

4. DODATNA STOKOVNA POMOČ – DSP

Je sestavni del vzgojno-izobraževalnih programov s prilagojenim izvajanjem in DSP. DSP ima dve funkciji: pomoč pri premagovanju primanjkljajev, ovir in motenj (rehabilitacijska funkcija) in kot učna pomoč (funkcija pomoči pri učenju). To pomoč nudijo strokovnjaki (specialni pedagogi, socialni pedagogi, inkluzivni pedagogi, psihologi, pedagogi, logopedi, učitelji ...).

Na naši šoli se lahko pohvalimo, da imamo na kadrovskem področju strokovno zelo dobro zastopana različna področja dela z otroki s posebnimi potrebami.

Inkluzivna pedagoginja – Blanka Nerad
Socialna pedagoginja – Slavica Suhovršnik
Logopedinja – Bernarda Purnat
Specialna pedagoginja – Mojca Gluk
Socialna delavka – Minka Grčar

5. ZAKONODAJA O ŠOLANJU IN USMERJANJU OTROK S POSEBNIMI POTREBAMI

- Zakon o osnovni šoli
- Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami
- Pravilnik o organizaciji in načinu dela komisij za usmerjanje otrok s posebnimi potrebami
- Pravilnik o dodatni strokovni in fizični pomoči za otroke s posebnimi potrebami
- Pravilnik o osnovnošolskem izobraževanju učencev s posebnimi potrebami na domu

Otroci se med šolanjem srečujejo s številnimi in različnimi težavami: od tistih pri učenju do strahu pred nalogami in spraševanjem, od osamljenosti v razredu do poslabšanja učnega uspeha, od težav, ki jih povzročajo različne oblike zasvojenosti, do neurejenih družinskih razmer. Včasih pa so to le vprašanja ali težave, ki so čisto edinstvene, odgovor nanje pa je neznan.

Tu je šolska svetovalna služba na voljo prav vsem učencem, staršem in učiteljem, ki se srečajo z določenimi stiskami, vprašanj in jih ne zmorejo rešiti sami.

Sodelovanje staršev s šolo je gotovo odličen način za otrokov optimalen razvoj. Od staršev pričakujemo, da redno spremljate otrokovo šolsko delo in razvoj ter da ste v odnosih s šolo odkriti in odgovorni. S tem postavljate zgled.

Na šoli si prizadevamo, da bi prav vsem nudili oporo, spodbudo in pomoč, zato se le obrnite na nas, če opazite, da je otrok v težavah. V kolikor se izkaže, da nastale situacije ne zmoremo rešiti sami, bomo ob vašem soglasju poiskali tudi pomoč zunanjih institucij (pomoč psihologa, kliničnega psihologa, pedopsihiatr ...).

Slavica Suhovršnik, uni. dipl. soc. ped.